

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, październik 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/137/2010

**CZY PREZYDENT LECH KACZYŃSKI
POWINIEN MIEĆ POMNIK
W WARSZAWIE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Minęło właśnie pół roku od katastrofy polskiego samolotu pod Smoleńskiem. Pod Pałacem Prezydenckim odbyła się kolejna manifestacja zwolenników tragicznie zmarłego prezydenta. Chociaż wydaje się, że otwarty konflikt wokół krzyża przeniesionego do pałacowej kaplicy powoli wygasa, losy i miejsce jego ulokowania wciąż wzbudzają emocje i dyskusje.

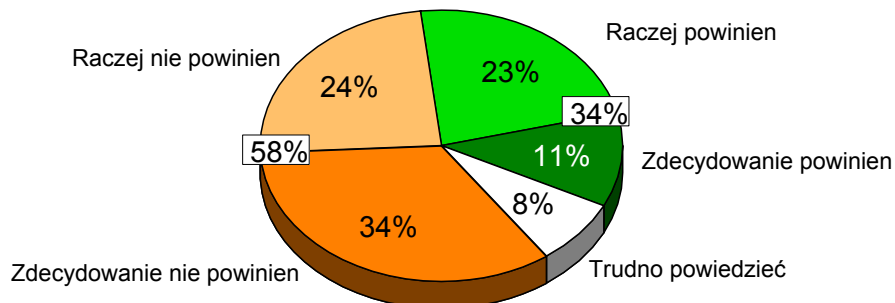
Wśród wielu wymiarów, jakie miał konflikt wokół krzyża sprzed Pałacu Prezydenckiego, jedną z kluczowych kwestii dzielących strony tego konfliktu wydaje się ocena prezydentury Lecha Kaczyńskiego. Oficjalnie tzw. obrońcy krzyża domagali się upamiętnienia wszystkich ofiar tragicznej katastrofy pod Smoleńskiem poprzez zbudowanie pomnika na Krakowskim Przedmieściu. Jednak w wielu ich wypowiedziach można było odczytać mniej lub bardziej uświadamiany i mniej lub bardziej otwarcie formułowany postulat, by przede wszystkim uhonorować w ten sposób i w tym miejscu pamięć prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Sama lokalizacja tego pomnika, przy której twardo obstawali „obrońcy krzyża”, jednoznacznie wskazywała, że chodzi im głównie o upamiętnienie działalności zmarłego tragicznie prezydenta.

W ostatnim sondażu¹ zadaliśmy Polakom ogólne pytanie, czy ich zdaniem prezydent Lech Kaczyński powinien mieć w stolicy pomnik.

Ponad połowa ankietowanych (58%) jest przeciwna temu, by w tej chwili stawiać w Warszawie pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego, przy czym większość tej grupy wypowiada się w sposób zdecydowany. Pomysł zbudowania pomnika popiera co trzeci respondent (34%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (244) przeprowadzono w dniach 1 – 8 września 2010 roku na liczącej 1041 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY PANA(I) ZDANIEM W WARSZAWIE POWINIEN STANĄĆ POMNIK UPAMIĘTNIAJĄCY PREZYDENTA LECHA KACZYŃSKIEGO CZY TEŻ NIE POWINIEN?

Zwolennikami postawienia pomnika Lechowi Kaczyńskiemu relatywnie częściej są osoby młode, w wieku od 18 do 24 lat (38%) oraz od 25 do 34 lat (40%), a także najstarsi respondenci, powyżej 65 roku życia (40%), jednak generalnie także w tych grupach wyraźną przewagę mają przeciwnicy takiej decyzji. Jedynie wśród badanych z wykształceniem podstawowym jest nieznacznie więcej głosów za (43%) niż przeciw (41%). W grupach społeczno-zawodowych pomysł ten popierają tylko bezrobotni (48% zwolenników, 39% przeciwników). Jednak najwyraźniej opinie o konieczności zbudowania pomnika Lechowi Kaczyńskiemu różnicuje częstość praktyk religijnych. Ponad połowa osób najbardziej związanych z Kościołem i uczestniczących w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu opowiada się za upamiętnieniem w ten sposób tragicznie przerwanej prezydentury Lecha Kaczyńskiego. Wśród respondentów uczestniczących w praktykach religijnych raz w tygodniu prawie dwie piąte podziela tę opinię, połowa zaś ma odmienne zdanie na ten temat. Odsetki przeciwników wzniesienia pomnika upamiętniającego Lecha Kaczyńskiego wyraźnie rosną wraz z poziomem obojętności religijnej.

Tabela 1

Udział w praktykach religijnych	Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?		
	Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Kilka razy w tygodniu	52	43	5
Raz w tygodniu	39	51	10
1 – 2 razy w miesiącu	32	59	9
Kilka razy w roku	24	69	7
W ogóle nie uczestniczy	24	70	6

Poglądy na temat słuszności koncepcji budowy pomnika w pewnym stopniu zależą także od deklarowanych poglądów politycznych. Badani o orientacji lewicowej dość jednoznacznie sprzeciwiają się stawianiu prezydentowi Lechowi Kaczyńskiemu pomnika w Warszawie. Przeciwnicy budowy pomnika mają przewagę także wśród respondentów utożsamiających się z prawicą, jednak relatywnie wiele osób o poglądach prawicowych (ponad dwie piąte) chciałoby, żeby Lech Kaczyński miał w Warszawie swoje miejsce pamięci.

Tabela 2

Deklarowane poglądy polityczne	Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?		
	Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica	25	69	6
Centrum	29	64	7
Prawica	42	53	5
Trudno powiedzieć	35	47	18

Analiza poglądów wyborców poszczególnych partii pozwala na doprecyzowanie interpretacji tych różnicowań według klucza politycznego. Tylko zwolennicy PiS, macierzystej partii tragicznie zmarłego prezydenta, jednoznacznie opowiadają się za tym, by postawić Lechowi Kaczyńskiemu pomnik w Warszawie. Zdeklarowani sympatycy pozostałych ugrupowań, których liczebność umożliwia analizy statystyczne², a także wyborcy niemający w tej chwili jednoznacznych sympatii partyjnych oraz osoby bierne politycznie i niewybierające się na ewentualne wybory są przeciwnikami tego pomysłu.

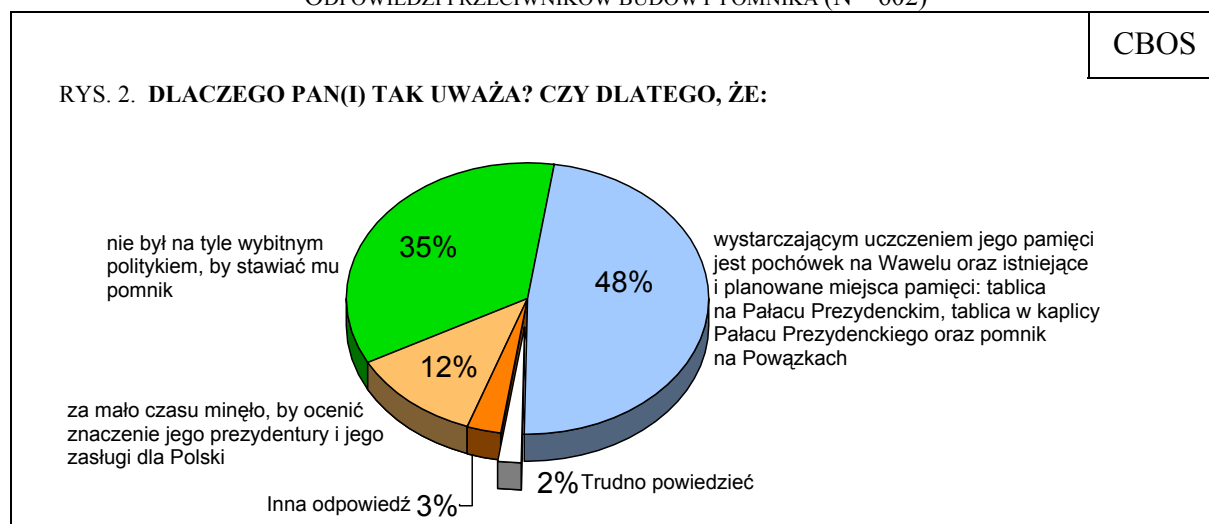
Tabela 3

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?		
	Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	68	26	6
PSL	40	53	6
SLD	19	78	3
PO	19	79	3
Wyborcy niezdecydowani	24	63	14
Niegłosujący	35	52	13

² W grupie zwolenników wszystkich pozostałych partii (poza czterema analizowanymi), mającymi pojedynczo bardzo niskie poparcie społeczne, stosunek do koncepcji wzniesienia pomnika Lechowi Kaczyńskiemu jest niejednoznaczny – tyle samo osób opowiada się za tą koncepcją, co jest jej przeciwnych. Oznacza to jednak, że grupa wyborców wszystkich małych partii, po zwolennikach PiS, najbardziej sprzyja temu pomysłowi.

Przeciwnicy budowania pomnika prezydentowi najczęściej uważają, że Lech Kaczyński został już wystarczająco uhonorowany (48%). Według opinii tej grupy respondentów, świadczy o tym zarówno miejsce jego pochówku na Wawelu, jak i już istniejące oraz planowane miejsca pamięci. Ponad jedna trzecia Polaków przeciwnych budowaniu w stolicy pomnika upamiętniającego Lecha Kaczyńskiego (35%) uważa, że mimo tragicznej śmierci podczas pełnienia obowiązków państwowych, nie był on na tyle wybitnym politykiem, by zasługiwać na pomnik. Ponad jedna ósma respondentów (12%) sprzeciwiających się upamiętnianiu w ten sposób Lecha Kaczyńskiego jest zdania, że w tej chwili nie da się jeszcze obiektywnie mówić o jego prezydenturze, upłynęło bowiem zbyt mało czasu, by w pełni ocenić jego zasługi.

ODPOWIEDZI PRZECIWNIKÓW BUDOWY POMNIKA (N = 602)

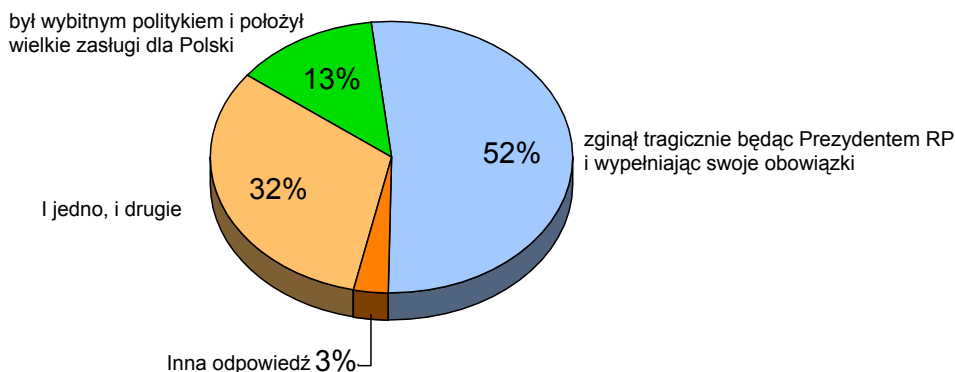

Zwolennicy wzniesienia pomnika uważają, że powinno się to zrobić przede wszystkim dlatego, iż Lech Kaczyński zginął tragicznie wypełniając obowiązki Prezydenta RP (52%). Mniej osób z tej grupy respondentów sądzi, iż Lech Kaczyński był wybitnym politykiem i położył wielkie zasługi dla Polski i sam ten fakt (13%), a także jego tragiczna śmierć podczas wypełniania obowiązków prezydenta (dalsze 32%) są wystarczającymi powodami, by uhonorować go pomnikiem w Warszawie.

ODPOWIEDZI ZWOLENNIKÓW BUDOWY POMNIKA (N = 351)

CBOS

RYS. 3. DLACZEGO PAN(I) TAK UWAŻA? CZY DLATEGO, ŻE:

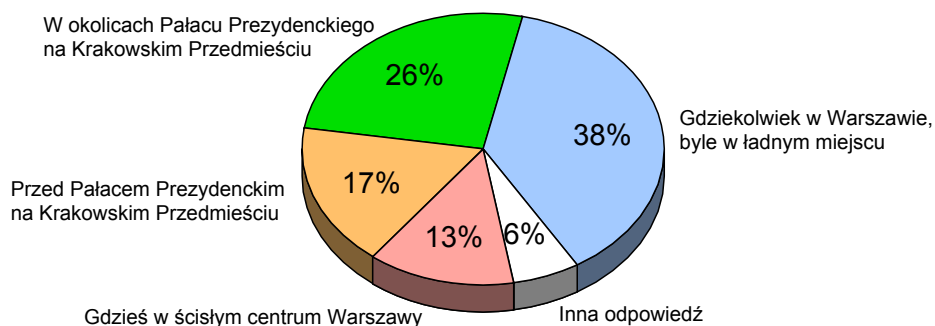

Zwolennicy uczczenia Lecha Kaczyńskiego w ten sposób nie mają jednoznacznej opinii co do lokalizacji tego pomnika. W sumie ponad dwie piąte tej grupy badanych opowiada się za tym, by zbudować tego rodzaju monument gdzieś w okolicach Pałacu Prezydenckiego na Krakowskim Przedmieściu (26%) lub nawet bezpośrednio przed nim (dalsze 17%). Jednak niewiele mniejszy odsetek zwolenników budowy pomnika nie upiera się przy Trakcie Królewskim i okolicach siedziby prezydenta, lecz jest za tym, by wznieść go gdziekolwiek, ale w ładnym i odpowiednim miejscu (38%). Dalsze 13% jest zdania, że taki pomnik nie musi być na Krakowskim Przedmieściu, jednak powinien znaleźć się w centrum Warszawy.

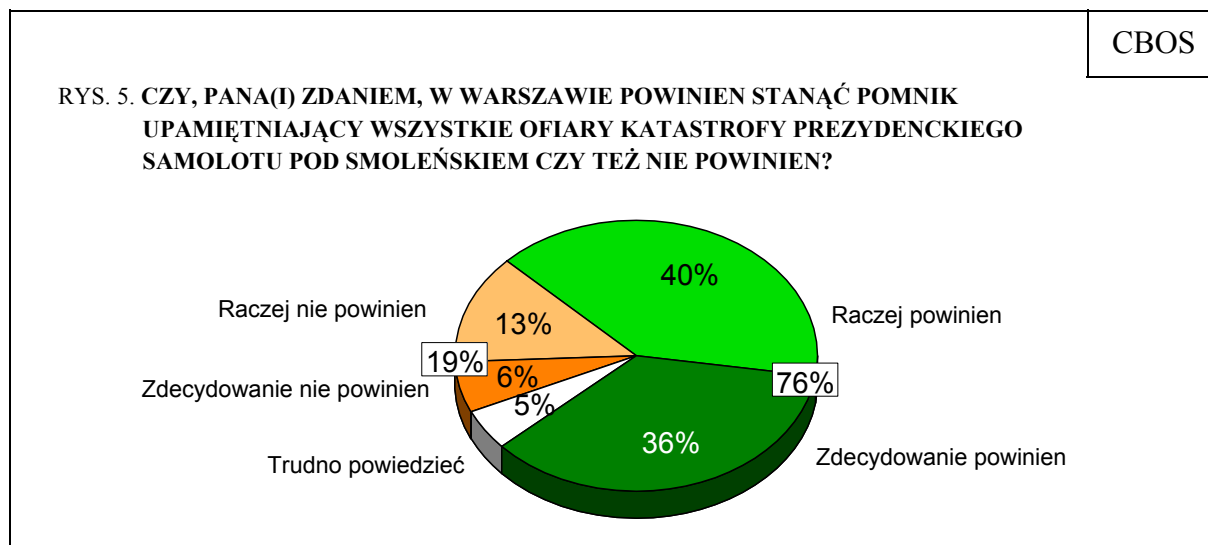
ODPOWIEDZI ZWOLENNIKÓW BUDOWY POMNIKA (N = 351)

CBOS

RYS. 4. GDZIE, W JAKIM MIEJSCU WARSZAWY, POWINIEN SIĘ PANA(I) ZDANIEM ZNALEŻĆ POMNIK PREZYDENTA LECHA KACZYŃSKIEGO?

O ile pomysł wzniesienia pomnika wyłącznie dla zachowania pamięci o prezydencie Lechu Kaczyńskim wzbudza wśród Polaków kontrowersje, o tyle koncepcja upamiętnienia w ten sposób wszystkich ofiar kwietniowej katastrofy pod Smoleńskiem praktycznie nie budzi wątpliwości. Trzy czwarte ankietowanych (76%) jest zdania, że w Warszawie taki pomnik powinien znaleźć swoje miejsce. Sprzeciw w tej kwestii wyraża niespełna co piąty badany (19%).

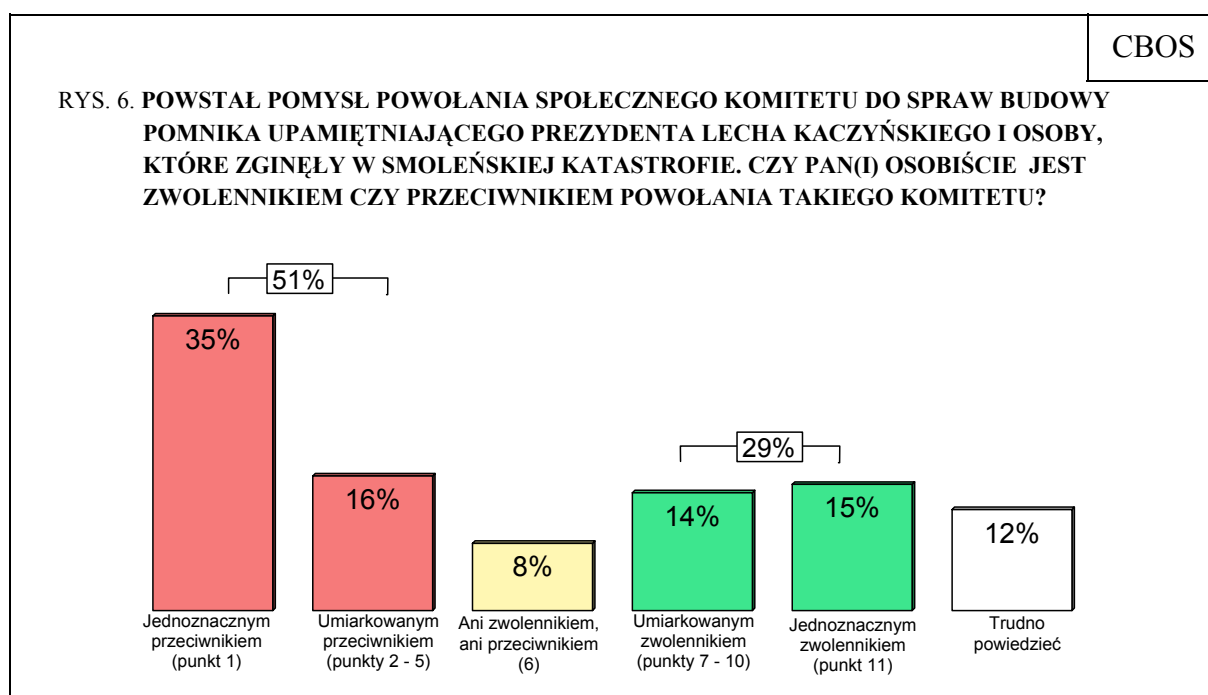

Spośród elektoratów poszczególnych partii politycznych za wzniesieniem pomnika upamiętniającego wszystkie ofiary katastrofy najsilniej opowiadają się zwolennicy PiS. Jednak opinię tę w zdecydowanej większości podzielają również sympatycy wszystkich pozostałych ugrupowań, a także wyborcy niezdecydowani oraz osoby niegłoszące.

Tabela 4

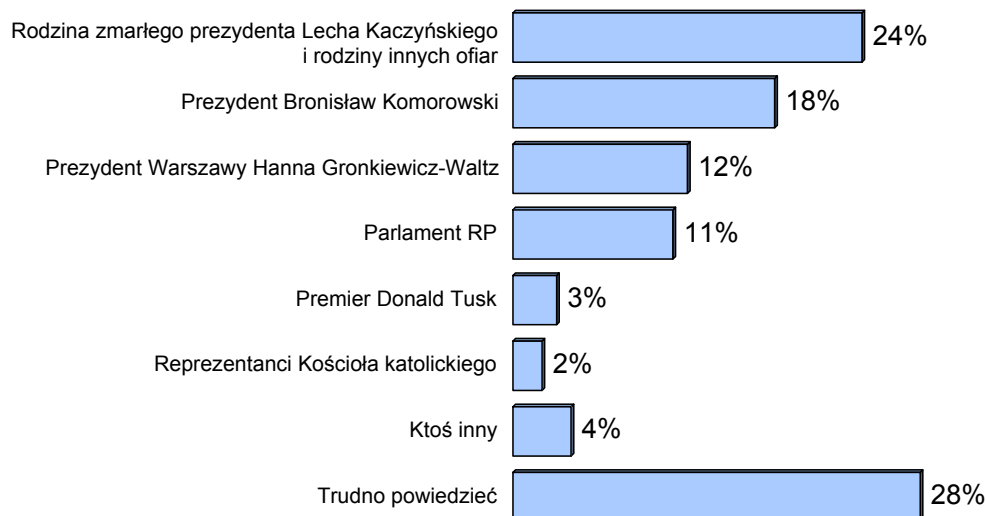
Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem, w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary katastrofy prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem czy też nie powinien?		
	Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	87	10	3
PSL	75	25	0
PO	73	24	3
SLD	71	27	2
Wyborcy niezdecydowani	77	18	6
Niegłoszący	76	16	8

Wśród rozmaitych pomysłów rozwiązania konfliktu wokół krzyża przed Pałacem Prezydenckim, zgłaszanych w okresie jego kulminacji w sierpniu, pojawiła się również propozycja, by powołać jakieś ciało społeczne – np. komitet, który zająłby się przygotowaniem koncepcji budowy pomnika prezydenta Lecha Kaczyńskiego i pozostałych ofiar katastrofy pod Smoleńskiem. Respondenci określali swoje stanowisko w tej sprawie korzystając z 11-punktowej skali, na której 1 – oznaczało jednoznaczny sprzeciw, a 11 – jednoznaczną akceptację. Punkt środkowy (6) oznaczał postawę neutralną. Połowa ankietowanych (51%) określiła się jako przeciwnicy powołania tego rodzaju komitetu, a niespełna co trzeci badany (29%) poparł tę koncepcję.

Jeśli już tego rodzaju komitet miałby powstać, to – zdaniem Polaków – najbardziej odpowiednimi osobami do zainicjowania jego prac byłyby, z jednej strony, rodziny tragicznie zmarłych, ze szczególnym wskazaniem na rodzinę prezydenta Kaczyńskiego (24%), a z drugiej strony powinien to być obecny prezydent Bronisław Komorowski (18%). Według ankietowanych, inicjatywę w tej sprawie mogliby również wykazać prezydent Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz jako gospodarz miasta, w którym pomnik miałby być wzniesiony (12%), oraz parlament, którego tak wielu przedstawicieli zginęło w tym wypadku (11%). Badani raczej nie sądzą, by w tym względzie wiele do powiedzenia miał premier Donald Tusk (3%) czy przedstawiciele Kościoła katolickiego (2%).

RYS. 7. JEŚLI MIAŁBY POWSTAĆ TAKI KOMITET, TO KTO PANA(I) ZDANIEM POWINIEN WYSTĄPIĆ Z INICJATYWĄ I ZAJĄĆ SIĘ JEGO ZORGANIZOWANIEM?

Polacy w zdecydowanej większości są zdania, że w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary tragicznej katastrofy prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem. Ankietowani wyrażają nieufność do wszelkiego rodzaju komitetów, które miałyby zająć się budową takiego pomnika, jak można się domyślać z powodu prawdopodobnych politycznych burz związanych z powołaniem i funkcjonowaniem tego rodzaju ciała. Jeśli już taki komitet miałby powstawać, to najbardziej odpowiedni do jego zainicjowania byłiby – zdaniem badanych – przedstawiciele rodzin tragicznie zmarłych, a z racji sprawowanego urzędu także prezydent Bronisław Komorowski, bezpośredni następca tragicznie zmarłego Lecha Kaczyńskiego.

Oceny Polaków wskazują, że mimo tragicznych wydarzeń i śmierci podczas sprawowania urzędu, okres prezydentury Lecha Kaczyńskiego jest oceniany dość krytycznie. A przynajmniej na tyle krytycznie, że ponad połowa ankietowanych jest przeciwna stawianiu w tej chwili pomnika w Warszawie upamiętniającego jego osobę. Za wzniesieniem pomnika opowiada się co trzeci respondent. Przeciwnicy budowania pomnika wyłącznie prezydentowi

Kaczyńskiemu uważają przede wszystkim, że przez pochówek na Wawelu oraz już istniejące i planowane miejsca pamięci został on wystarczająco uhonorowany. Zwolennicy wzniesienia w stolicy pomnika upamiętniającego Lecha Kaczyńskiego są zdania, że powinno się to zrobić, ale bardziej z tego powodu, iż zginął tragicznie wypełniając obowiązki Prezydenta RP, niż dlatego, że był wybitnym politykiem.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

Tabela 1

		Czy Pana(i) zdaniem w Warszawie powinien stać pomnik upamiętniający prezydenta Lecha Kaczyńskiego czy też nie powinien?			Liczba osób
		Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		34	58	8	1041
Płeć	Mężczyźni	33	59	8	496
	Kobiety	35	57	8	545
Wiek	18-24 lata	38	55	7	142
	25-34	40	53	8	184
	35-44	21	68	11	157
	45-54	32	60	8	169
	55-64	31	61	8	194
	65 lat i więcej	40	51	9	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	51	9	405
	Miasto do 20 tys.	37	55	9	143
	20-100 tys.	30	58	12	197
	101-500 tys.	24	69	7	162
	501 tys. i więcej mieszk.	29	68	2	134
Wykształcenie	Podstawowe	43	41	15	272
	Zasadnicze zawodowe	36	56	8	268
	Średnie	29	65	6	348
	Wyższe	24	74	2	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	83	1	72
	Średni personel, technicy	24	69	7	40
	Pracownicy adm.-biurowi	25	66	9	68
	Pracownicy usług	36	59	5	76
	Robotnicy wykwalifikowani	26	61	13	126
	Robotnicy niewykwalifik.	26	60	14	64
	Rolnicy	38	57	6	55
	Pracujący na własny rach.	34	59	6	37
Bierni zawodowo	Renciści	41	47	12	75
	Emeryci	38	54	9	239
	Uczniowie i studenci	42	54	4	82
	Bezrobotni	48	39	13	58
	Gospodynie domowe i inni	40	55	6	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25	67	8	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	27	67	6	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	65	10	242
	prywatnym gosp. rolnym	45	53	3	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	45	42	13	184
	501-750	36	54	11	168
	751-1000	41	54	5	187
	1001-1500	26	69	5	152
	Powyżej 1500 zł	22	73	5	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	53	12	165
	Średnie	37	52	11	431
	Dobre	30	65	5	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	52	43	5	50
	Raz w tygodniu	39	51	10	468
	1-2 razy w miesiącu	32	59	9	186
	Kilka razy w roku	24	69	7	244
	W ogóle nie uczestniczy	24	70	6	92
Poglądy polityczne	Lewica	25	69	6	172
	Centrum	29	64	7	326
	Prawica	42	53	5	325
	Trudno powiedzieć	35	47	18	217

Tabela 2

		Czy Pana(i) zdaniem w Warszawie powinien stanąć pomnik upamiętniający wszystkie ofiary katastrofy prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem czy też nie powinien?			Liczba osób
		Powinien	Nie powinien	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		76	19	5	1041
Płeć	Mężczyźni	77	19	4	496
	Kobiety	75	19	6	545
Wiek	18-24 lata	81	15	4	142
	25-34	81	14	5	184
	35-44	69	25	5	157
	45-54	74	22	4	169
	55-64	77	19	3	194
	65 lat i więcej	73	19	9	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	76	17	6	405
	Miasto do 20 tys.	76	20	4	143
	20-100 tys.	76	17	6	197
	101-500 tys.	68	27	5	162
	501 tys. i więcej mieszk.	82	16	1	134
Wykształcenie	Podstawowe	77	15	8	272
	Zasadnicze zawodowe	78	18	4	268
	Średnie	75	21	4	348
	Wyższe	72	24	5	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	32	5	72
	Średni personel, technicy	84	13	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	77	20	4	68
	Pracownicy usług	82	16	2	76
	Robotnicy wykwalifikowani	75	23	3	126
	Robotnicy niewykwalifik.	74	20	6	64
	Rolnicy	75	20	5	55
	Pracujący na własny rach.	74	15	10	37
Bierni zawodowo	Renciści	72	21	6	75
	Emeryci	75	19	6	239
	Uczniowie i studenci	83	12	5	82
	Bezrobotni	90	7	2	58
	Gospodynie domowe i inni	63	25	12	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	68	31	1	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	75	18	6	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	78	17	4	242
	prywatnym gosp. rolnym	79	17	4	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	80	14	6	184
	501-750	70	22	7	168
	751-1000	80	17	4	187
	1001-1500	78	21	2	152
	Powyżej 1500 zł	73	21	6	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	75	19	7	165
	Średnie	77	17	6	431
	Dobre	75	21	4	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	75	19	5	50
	Raz w tygodniu	78	17	5	468
	1-2 razy w miesiącu	76	19	6	186
	Kilka razy w roku	76	21	3	244
	W ogóle nie uczestniczy	66	27	7	92
Poglądy polityczne	Lewica	75	21	4	172
	Centrum	73	22	5	326
	Prawica	81	17	3	325
	Trudno powiedzieć	74	16	10	217

Tabela 3

		Powstał pomysł powołania społecznego komitetu do spraw budowy pomnika upamiętniającego prezydenta Lecha Kaczyńskiego i osoby, które zginęły w smoleńskiej katastrofie. Czy Pan(i) osobiście jest zwolennikiem czy przeciwnikiem powołania takiego komitetu?				Liczba osób
		Przeciwnikiem	Ani zwolennikiem, ani przeciwnikiem	Zwolennikiem	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		51	8	29	12	1037
Płeć	Mężczyźni	54	9	27	10	495
	Kobiety	48	6	31	14	543
Wiek	18-24 lata	54	7	30	9	142
	25-34	55	8	26	11	184
	35-44	60	9	15	16	157
	45-54	50	12	29	10	168
	55-64	49	7	34	11	192
	65 lat i więcej	42	4	38	16	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	8	34	16	403
	Miasto do 20 tys.	63	8	20	9	143
	20-100 tys.	51	4	29	15	196
	101-500 tys.	57	10	25	8	162
	501 tys. i więcej mieszk.	60	7	28	5	133
Wykształcenie	Podstawowe	35	6	41	18	270
	Zasadnicze zawodowe	51	9	26	13	267
	Średnie	56	7	27	9	348
	Wyższe	68	8	17	7	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	11	17	7	71
	Średni personel, technicy	55	8	25	12	40
	Pracownicy adm.-biurowi	61	2	25	12	68
	Pracownicy usług	53	13	20	14	76
	Robotnicy wykwalifikowani	62	6	19	13	126
	Robotnicy niewykwalifik.	52	10	18	20	64
	Rolnicy	46	6	36	11	55
	Pracujący na własny rach.	52	10	30	8	36
Bierni zawodowo	Renciści	38	11	39	13	75
	Emerycy	45	5	37	14	238
	Uczniowie i studenci	55	6	32	7	82
	Bezrobotni	34	13	37	16	58
	Gospodynie domowe i inni	54	6	34	6	49
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	5	20	11	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	69	6	16	8	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	53	11	22	13	242
	prywatnym gosp. rolnym	46	8	33	12	53
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	9	40	12	184
	501-750	53	9	20	17	167
	751-1000	43	6	41	10	187
	1001-1500	54	3	32	11	151
	Powyżej 1500 zł	69	8	17	6	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	9	34	13	165
	Średnie	48	7	30	15	428
	Dobre	57	7	26	9	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	11	41	22	49
	Raz w tygodniu	42	8	38	13	468
	1-2 razy w miesiącu	56	7	24	13	184
	Kilka razy w roku	63	9	20	8	244
	W ogóle nie uczestniczy	69	4	13	14	92
Poglądy polityczne	Lewica	68	6	18	8	172
	Centrum	61	8	23	8	325
	Prawica	44	7	42	7	325
	Trudno powiedzieć	35	9	28	28	214